

Gelijktijdigheid: wat is het en wat kun je ermee?

Misschien hoor jij het begrip *gelijktijdigheid* de laatste tijd ook regelmatig voorbijkomen? In de duurzame energiegemeenschap is het een actueel onderwerp, want het kan -onder andere- netcongestie (een vol stroomnet) verminderen. Een uitdaging waar we in Culemborg sneller dan gedacht mee te maken krijgen.

Maar wat is gelijktijdigheid eigenlijk? Waarom is het zo belangrijk dat zoveel mogelijk gebruikers van stroom zich voor gelijktijdigheid gaan inzetten? En hoe kan jij daar een bijdrage aan leveren?

Wat betekent gelijktijdigheid?

Gelijktijdigheid is het direct verbruiken van duurzaam opgewekte energie, zoals zonne- of windenergie, op het moment dat die wordt opgewekt. Dus wanneer de zon schijnt of als het waait. Als je bijvoorbeeld je vaatwasser aanzet wanneer de zon schijnt, kan je de stroom die jouw zonnepanelen opwekken direct verbruiken. Die stroom hoeft dan niet het elektriciteitsnet op. Dat verhoogt de gelijktijdigheid en ‘verzacht’ de netcongestie.

Waarom is gelijktijdigheid opeens belangrijk?

Voor het antwoord op die vraag is het handig om te weten hoe het zit met balans op het elektriciteitsnet. Op het landelijke elektriciteitsnet moeten vraag en aanbod van stroom op elk moment van de dag in evenwicht zijn. Want als vraag en aanbod in balans zijn, blijft de spanning in het net constant. De verantwoordelijkheid voor dat evenwicht ligt bij TenneT, de landelijke netbeheerder van het hoogspanningsnet. TenneT deelt die verantwoordelijkheid met enkele tientallen handelaren: de *Balance Responsible Parties* (BRP's). Deze handelaren kopen en verkopen voortdurend elektriciteit voor een bepaald moment in de toekomst in om hun portefeuilles (=energiecontracten aan vraag- en aanbodzijde) in evenwicht te houden. Maar als de portefeuille niet helemaal klopt met de werkelijkheid, bijvoorbeeld door onvoorspelbaar weer, zet TenneT zelf capaciteit in om bij te sturen. TenneT houdt daarvoor altijd capaciteit paraat.

Gelijktijdigheid heeft direct te maken met de balans in het stroomnet. Alle partijen die op het stroomnet zijn aangesloten moeten samen vraag en aanbod naar stroom in evenwicht houden. Dat is belangrijker geworden doordat er de laatste jaren in Nederland veel lokale producenten van stroom zijn bijgekomen. Denk aan zonnepanelen en windmolens.

De nieuwe Energiewet (per 1 januari 2026) geeft lokale producenten en consumenten meer mogelijkheden om hun energieverbruik met hun lokale productie af te stemmen, waardoor ze de gelijktijdigheid dus kunnen vergroten. Dat kan in principe individueel, maar meestal is dit handiger in een energiecoöperatie of een energiegemeenschap.

Gelijktijdigheid wordt vaak uitgedrukt in een percentage. Bijvoorbeeld: bij 30 % gelijktijdigheid wordt 30% van de stroom in een jaar direct verbruikt op het moment dat die wordt opgewekt. Hoe hoger dat percentage, hoe minder een energiegemeenschap of -coöperatie een beroep

hoeft te doen op de handel van BRP's of op de reservecapaciteit van TenneT om balans op het net te handhaven.

Het verbeteren van de gelijktijdigheid draagt direct bij aan de verzachting van de netcongestie, oftewel: aan minder drukte op het stroomnet. En dat is misschien wel de belangrijkste reden dat er op dit moment zoveel aandacht is voor gelijktijdigheid.

Ontwikkelingen en uitdagingen door de energietransitie

Door de energietransitie van fossiele naar hernieuwbare brandstoffen zijn er drie ontwikkelingen die de energiehuishouding (=het geheel van opwek, afname, transport en regelen van stroom) op zijn kop zetten:

1. Van centrale naar decentrale productie
Enkele grote centrales worden vervangen door veel lokale zon- en windinstallaties.
2. Van vraaggestuurd naar aanbodgestuurd
Nu reageert de flexibele gascentrale (via Tennet) op de vraag van bedrijven en consumenten. Straks reageert de vraag naar stroom op het aanbod (de duurzaam opgewekte stroom via zon of wind).
3. Van dag naar nacht; van zomer naar winter
Er moet vaker tijd worden overbrugd tussen opwek en gebruik. Er is meer windenergie in de winter en meer zon in de zomer en overdag.

Door deze ontwikkelingen zijn nieuwe uitdagingen ontstaan:

- Hoe kunnen we duurzame elektriciteitsproductie lokaal aansluiten?
- Hoe kunnen we de vraag naar elektriciteit flexibel en bestuurbaar maken?
- Hoe kunnen we elektriciteit opslaan voor later?

In Culemborg is nu sprake van dreigende netcongestie. Als we die verzachten met meer lokale productie en meer gelijktijdigheid, ontstaat er ruimte voor woningbouw en nieuwe werkgelegenheid. Zodat de nieuwe woonwijk bij het station kan worden gebouwd en bedrijven hun gewenste uitbreiding kunnen realiseren.

Hoe kan je zelf een bijdrage leveren aan gelijktijdigheid?

Wist je dat iedereen kan bijdragen aan gelijktijdigheid, jij dus ook?

Met eigen zonnepanelen is je gelijktijdigheid ongeveer 30%, dat gebeurt vanzelf. Wil je je gelijktijdigheid verbeteren? Dan kan je denken aan het aansturen van je warmtepomp, boiler, wasmachine, thuisbatterij of je slim ladende auto. Je stemt dan je elektriciteitsverbruik af op de productie van je zonnepanelen. Dus: je gebruikt je apparaten als de zon schijnt. Om dat automatisch te laten verlopen komt er steeds meer regeltechniek beschikbaar. Volgens Milieu Centraal kan je thuis met slimme aansturing een gelijktijdigheid van 70% bereiken. Dat is ook goed voor je portemonnee.

Nóg een manier om je gelijktijdigheid te verbeteren is door te kiezen voor een energieleverancier die de beste mix van lokale zonne- en windstroom aanbiedt. Wist je dat dat gewoon via Vrijstad Energie kan? We werken daarvoor samen met onze partner **om | nieuwe energie**. Met het [lokale energiecontract](#) van Vrijstad Energie | **om** krijg je een optimale lokale, duurzame mix, met een gelijktijdigheid van 70%! Je hoeft daarvoor niet zelf te investeren.

Kan Vrijstad Energie een bijdrage leveren aan de gelijkzijdigheid?

Ja, Vrijstad Energie kan ook een bijdrage leveren! Onze coöperatie heeft twee zonnedaken en een veldproject met verticale panelen die met pieken en dalen aan het net leveren. Om de gelijkzijdigheid te vergroten werken we samen met andere coöperaties in de regio Rivierenland, die windmolens en ook zonnepanelen hebben. Samen kunnen wij een paar duizend huishoudens van duurzame en 70% gelijkzijdige stroom voorzien. En we onderzoeken hoe we de gelijkzijdigheid nog verder kunnen verbeteren.

Het verbeteren van gelijkzijdigheid ziet Vrijstad Energie als een uitdaging, maar ook als een kans om een duurzame, lokale energiegemeenschap te vormen. Als we samen ook nog investeren in vraagsturing en opslag van stroom, bouwen we aan een goedkope, stabiele, lokale energievoorziening. Dat maakt ons minder afhankelijk van grillige, internationale energiemarkten.

De coöperatievorm van Vrijstad Energie past goed bij het streven naar een hoge gelijkzijdigheid. We bereiken ons doel door samen te investeren en samen afspraken te maken. En we verdelen de winst eerlijk.

Hoe kan Energiegemeenschap Rivierenland een bijdrage aan gelijkzijdigheid leveren?

Begin 2025 is Vrijstad Energie samen met andere coöperaties in de regio gestart met de Energiegemeenschap Rivierenland (EGR). Alle inwoners van Culemborg en andere plaatsen in de regio Rivierenland kunnen hierdoor direct stroom afnemen van coöperatieve zonnedaken en windparken in de regio: via het lokale energiecontract Rivierenland.

Gelijkzijdigheid is een belangrijk doel van Energiegemeenschap Rivierenland. We zetten nu stappen om een evenwichtige en flexibele mix van vraag en aanbod samen te brengen, die steeds meer gelijkzijdigheid mogelijk maakt. Sommige coöperaties brengen zonnestroom in, andere windstroom, weer andere opslag en/of flexibele vraag (=je stemt je energievraag dan af op basis van data van de energienetten).

Alle deelnemende coöperaties werven klanten voor het lokale energiecontract. Samen vormen we een energiegemeenschap met een hogere gelijkzijdigheid. Zo lopen we voorop in de overgang naar een toekomstbestendige en goedkope energievoorziening. Dat doen we samen met andere energiecoöperaties en kleinere (buurt)energiegemeenschappen, die bijvoorbeeld investeren in een warmtenet of een buurtbatterij. Want samen komen we verder!

Kan **om** | nieuwe energie ook bijdragen aan gelijkzijdigheid?

Om duurzame, lokale energie te kunnen leveren aan huishoudens en bedrijven in Culemborg werkt Vrijstad Energie samen met partner **om** | nieuwe energie. **Om** is ook een coöperatie zonder winstoogmerk en krijgt op Trustpilot een hoge klantwaardering. Als je het lokale energiecontract afneemt via Vrijstad Energie | **om**, dan loopt de administratie en betaling via **om** | nieuwe energie.

Doordat **om** | nieuwe energie een groter en meer divers portfolio aan duurzame stroom heeft dan Vrijstad Energie kan **om** ons helpen om de gelijktijdigheid te vergroten. Door de grootte van het portfolio van **om** valt een deel van de ongelijktijdigheid van de energiekanten in Culemborg vanzelf weg. Want er zijn verschillen tussen klanten en tussen producenten onderling: ochtendmensen verbruiken bijvoorbeeld op andere momenten stroom dan avondmensen. En sommige mensen wassen bijvoorbeeld nooit op zondag.

Om kan nog niet alles oplossen. De lastigste resterende ongelijktijdigheid in hun portfolio wordt door handel met andere marktpartijen opgelost.

Hoe krijgt de gezamenlijke verantwoordelijkheid van al die ketenpartners vorm?

We hebben met zeven energiecoöperaties in de regio Rivierenland inmiddels een compleet nieuwe, groene, coöperatieve energieketen in het leven geroepen. Die keten bestaat uit:

- Coöperatieleden en klanten van Vrijstad Energie | **om** (inwoners van Culemborg en omgeving)
- Lokale energiecoöperaties (Vrijstad Energie, EcoBuren, Duurzaam West Betuwe, Bommelerwaard, De Batouwse, Betuwewind en Vrijstad Windwinning) en hun leden en klanten van het lokaal energiecontract Rivierenland
- De coöperatieve Energiegemeenschap Rivierenland
- De coöperatieve energiedienstverlener **om** | nieuwe energie

Door de coöperatieve structuur kunnen we afspreken hoe we samen investeren in de ontwikkeling van een toekomstbestendige energievoorziening. Met zon, wind, flexibele capaciteit en opslag binnen de energiegemeenschap. Daarnaast maken we afspraken hoe we de gezamenlijke gelijktijdigheid gaan vergroten.

Dus sluit je aan bij Vrijstad Energie en Energiegemeenschap Rivierenland en kies voor lokale stroom. Samen verduurzamen we onze elektriciteit, lossen we de netcongestie op en verlagen we de kosten.

Derk Kalverkamp